

Analyzing the Attitude and Context of the Feminism Term Formation in Female Students

Afsaneh Tavassoli*¹, Zahra Mirhosseini², Masoumeh Kamali³

1. Associate Professor, Department of Women and Family Studies, Faculty of Social Sciences and Economics, Alzahra University, Tehran, Iran.

2. Assistant Professor, Department of Women and Family Studies, Faculty of Social Sciences and Economics, Alzahra University, Tehran, Iran.

3. M. Sc, Department of Women and Family Studies, Faculty of Social Sciences and Economics, Alzahra University, Tehran, Iran.

Citation: Tavassoli, A., Mirhosseini, Z., & Kamali, M. (2022). Analyzing the attitude and context of the feminism term formation in female students. *Journal of Woman and Culture*, 14(53), 27-39.

DOR: [20.1001.1.20088426.1401.14.53.3.8](https://doi.org/20.1001.1.20088426.1401.14.53.3.8)

ARTICLE INFO

Received: 08.06.2022

Accepted: 22.09.2022

Corresponding Author:

Afsaneh Tavassoli

Email:

afsaneh_tavassoli@alzahra.ac.ir

Keywords:

Attitude

Feminism

Female students

Abstract

The purpose of the current research was to analyze the attitude and context of the feminism term formation among female students. The research population included all the female students in over the country. The research sample subsumed 15 subjects who were selected via purposive sampling procedure. The research method was qualitative research and phenomenological study. Data was collected through semi-in-depth and semi-structured interviews and three main categories and 10 sub-categories were extracted. The findings showed: the word feminism has many concepts and different approaches. And according to the family and social background of each person and the gender stereotypes of each society, it is possible to describe redefinition of feminism. The existence of various ideas and mentality towards feminism caused it to be described differently by individuals. The understanding of the attitudes of different groups in society regarding feminist thoughts is important to study, discover, describe and perception of the female students' attitude. Understanding the attitude of students can inform researchers and academicians about the thoughts and the meaning of feminism, the female students' point of view and its prevalence among people in society. Also, there were different feedbacks regarding this word due to the non-nativeness of the feminist approach. According to the students' point of views, western teachings were the basis of feminism and their dissemination without localization would cause them to be dominated on the society's culture. Therefore, according to the obtained concepts and categories, it is necessary to revise the feminist approach based on Islamic teachings and rich Iranian culture and redefine it as an approach towards the realization of equality between men and women based on their dignity and their unique position.

Extended abstract

Introduction: Feminism has always faced different interpretations and meanings in different historical periods. The main reason for this variety and plurality in the definition of feminism is that this school has a relatively wide territory and a relatively long history. Although the feminist movement in the West has not reached the peak of its social fortune, it is still being pursued as a social concern in developing countries. Many people, especially among women, are afraid of pursuing their demands and rights and many of them may withdraw from demanding their benefits and social rights. By examining the attitude of young women towards feminism and gender relations, it was found that support for feminist goals is accompanied by ambiguity about the concept of feminism. In the sense that they could not express their true views under the influence of various factors. Approaches were different among people who had different life experiences and also based on racial and class backgrounds. Today, with the growth and development of communication technology and the increase of people's access to various information sources, the evaluation of civil liberties has been combined with different analyzes of the word feminism. The existence of different approaches and different attitudes in defining this word, inducing different perceptions of it and persuading public opinion to continue it in developing societies shows the necessity of defining and analyzing this word. Accordingly, the need to explain and understand this issue can be found not only in the analysis of the current freedoms and current laws of women in societies, but also in the statements of experts and analysts. Our society with Islamic and religious approach in creating social and political freedoms for women has taken steps in response to the causes of wrong perceptions of the concept of feminism. The purpose of the current research was to analyze the attitude and context of the feminism term formation among female students.

Method: The research population included all the female students in over the country. The research sample subsumed 15 subjects who were selected via purposive sampling procedure. The research method was qualitative research and phenomenological study. Data was collected through semi-in-depth and semi-structured interviews and three main categories and 10 sub-categories were extracted.

Results: The findings showed: the word feminism has many concepts and different approaches. And according to the family and social background of each person and the gender stereotypes of each society, it is possible to describe redefinition of feminism. The existence of various ideas and mentality towards feminism caused it to be described differently by individuals. The understanding of the attitudes of different groups in society regarding feminist thoughts is important to study, discover, describe and perception of the female students' attitude. Understanding the attitude of students can inform researchers and academicians about the thoughts and the meaning of feminism, the female students' point of view and its prevalence among people in society. Also, there were different feedbacks regarding this word due to the non-nativeness of the feminist approach. According to the students' point of views, western teachings were the basis of feminism and their dissemination without localization would cause them to be dominated on the society's culture. Therefore, according to the obtained concepts and categories, it is necessary to revise the feminist approach based on Islamic teachings and rich Iranian

culture and redefine it as an approach towards the realization of equality between men and women based on their dignity and their unique position.

Conclusions: Based on the analysis of the attitude and the formation of the word feminism based on the opinion of the students, it was determined that The existence of stereotyped ideas and mentality towards feminism and different activities of feminists causes different description of people. Also, based on the perception that students had regarding their definition of feminism and their family and social contexts and their changes; They showed different behaviors towards these thoughts. Feminism and feminist thoughts have been effective on people with different views. It could be seen that the students of today's generation have shown attention to these thoughts based on the amount of information received and their analysis and their previous background and depending on their positive or negative attitude, they interfere in their lives. The gender view of families and society towards men and women has changed and many discriminations and inequalities have decreased due to the increase in people's awareness. One of the reasons that most of the interviewees had different responses to this term was the non-nativeness of the feminist approach. Here, according to the obtained concepts and categories, it can be reported that it is necessary to revise the feminist approach and be redefined as a phenomenon in order to achieve equality between men and women based on their dignity and their unique position.

Authors Contributions: Dr. Afsaneh Tavassoli: Designed the general frame work, elaborating the content and is the corresponding author. Dr. Zahra Mirhosseini: Content analysis, and editing the article. Masoumeh Kamali: Participated in the research design, ideation and editing. All the authors reviewed and approved the final version.

Acknowledgments: The author expresses her gratitude to all those who cooperated in completing this research.

Conflict of Interest: The authors declared there are no conflicts of interest this article.

Funding: This article did not receive any financial support.

واکاوی نگرش و زمینه شکل گیری واژه فمینیسم در دانشجویان دختر

افسانه توسلی^۱، زهرا میرحسینی^۲، معصومه کمالی^۳

۱. دانشیار، گروه مطالعات زنان و خانواده، دانشکده علوم اجتماعی و اقتصادی، دانشگاه الزهراء، تهران، ایران.
۲. استادیار، گروه مطالعات زنان و خانواده، دانشکده علوم اجتماعی و اقتصادی، دانشگاه الزهراء، تهران، ایران.
۳. کارشناسی ارشد گروه مطالعات زنان و خانواده، دانشکده علوم اجتماعی و اقتصادی، دانشگاه الزهراء، تهران، ایران.

چکیده

هدف از پژوهش حاضر واکاوی نگرش و زمینه شکل گیری واژه فمینیسم در دانشجویان دختر بود. جامعه پژوهش کلیه دانشجویان دختر کشور می باشد. نمونه پژوهش ۱۵ نفر بود که به صورت هدفمند انتخاب شدند. روش پژوهش، تحقیق کیفی و انجام مطالعات پدیدارشناسانه بود. داده‌ها از طریق مصاحبه نیمه عمیق و نیمه ساختار یافته جمع آوری شد و سه مقوله اصلی و ۱۰ مقوله فرعی استخراج شد. یافته‌ها نشان داد: واژه فمینیسم دارای مفاهیم متعدد و رویکردهای متفاوت است. با توجه به زمینه‌های خانوادگی و اجتماعی هر فرد و کلیشه‌های جنسیتی هر جامعه می‌توان زمینه‌ها و بستریهای نگرشی و بازتعریف فرد از فمینیسم را توصیف کرد. وجود تصورات و ذهنیت متنوع نسبت به فمینیسم باعث توصیف متفاوت افراد شده است. فهم نگرش‌های گروه‌های مختلف در جامعه در خصوص تفکرات فمینیستی به مطالعه، کشف، توصیف و درک نگرش دانشجویان دختر به عنوان بخشی از جامعه، حائز اهمیت است. فهم نگرش دانشجویان می‌تواند محققین و دانشگاہیان را نسبت به تفکرات و معنای فمینیسم، از منظر دختران و میزان رواج آن در میان افراد جامعه آگاه سازد. هم‌چنین بازخوردیهای متفاوتی نسبت به این واژه به دلیل بومی نبودن رویکرد فمینیستی وجود دارد. از نظر دانشجویان آموزه‌های غربی مبنای فمینیسم بوده و انتشار آن‌ها بدون بومی شدن موجب تسلط بر فرهنگ جامعه می‌شود. بنابراین با توجه به مفاهیم و مقولات به دست آمده لازم است رویکرد فمینیست بر مبنای آموزه‌های اسلامی و فرهنگ غنی ایرانی بازنگری شود و به عنوان رویکردی در جهت تحقق برابری میان زن و مرد بر اساس شان و جایگاه یگانه خودشان بازتعریف شود.

کلیدواژگان: نگرش، فمینیسم، دانشجویان دختر

فمینیسم (feminism) در گذر از ادوار تاریخی مختلف همواره با تعابیر و معناهای مختلفی روبرو بوده است. عمده‌ترین دلیل این تنوع و تکثر در تعریف فمینیسم، آن است که این مکتب از قلمرو و گستره نسبتاً وسیع و از تاریخ نسبتاً طولانی برخوردار است. در این گستره زمانی و مکانی، مکاتب فلسفی، اجتماعی و سیاسی متعدد و متنوعی پا گرفته است. در ایران پیروزی انقلاب مشروطه عملاً موفقیت ویژه‌ای برای زنان داشت و حقوق زنان نسبت به گذشته تغییری نکرد. این امر موجب واکنش زنان شد و انجمن‌ها و جمعیت‌های زنانه طرفدار حقوق زنان، مثل انجمن مخدرات وطن و جمعیت نسوان وطن‌خواه به وجود آمدند (Chamani Moghadam & et al., 2020). از سال ۱۳۳۸ اقداماتی برای گرفتن حق رأی زنان شروع شد و بالاخره در بسیاری از موارد به موفقیت‌هایی در حوزه مشارکت و حضور زنان در فعالیتهای سیاسی، اقتصادی و فرهنگی دست پیدا کردند و هم‌چنان به فعالیت‌های خود ادامه دادند (Shamsi & Nasiri, 2015). «فمینیسم» یکی از جنبش‌های اجتماعی و فکری قرن بیستم قلمداد می‌شود. هر چند جنبش فمینیسم در غرب از اوج اقبال اجتماعی خود باز ایستاده اما در کشورهای در حال توسعه هم‌چنان به عنوان یک دغدغه اجتماعی در حال پیگیری است (Safvat Safaii & Ghodsi, 2019).

همراهی فمینیسم با مکاتب مختلف هم باعث وام‌گیری فمینیسم از مکاتب بشری و نقطه قوتی برای فمینیسم در به‌کارگیری از فرصت‌ها و منابع موجود تلقی می‌شود و هم می‌تواند به عنوان یک نقص و عدم پشتوانه فکری و نظری فمینیسم و دست و پا زدن بین مکاتب مختلف باشد (Rodger, 2011, Zarabi & et al., 2020). از طرفی در بسیاری از جوامع، همواره گذر از سنت به مدرنیته همراه با رویدادها و تحولات بزرگی در حوزه فرهنگی و اجتماعی و سیاسی بوده است. از مهم‌ترین تغییرات می‌توان تغییر در ارائه تعابیر مختلف از واژه فمینیسم اشاره کرد (Ahma-Phillips & Cree, 2014, di Ghasem Abad Sofla & Zakrof, 2015). البته انواع فمینیسم در سال ۱۹۴۰ توسط بعضی صاحب‌نظران دیگر، تقسیم‌بندی شد (Ritzer, 1990, Translated by Solasi, 2008). به نظر می‌رسد در تصورات قالبی جامعه و فضای ذهنی برخی از افراد، فمینیسم نوعی ضدیت با مرد برای افراد به‌ارمغان دارد. واکنش در مقابل برابری جنسیتی اشکال رایجی، مانند نفی مشکل، سلب مسئولیت، انفعال، مماشات و هم‌دستی دارد هم‌چنین با گفتمان‌های گسترده درباره «نقش‌های جنسی» و «پسا فمینیسم»، (روش‌هایی که برای پیشبرد برابری جنسیتی و زمینه‌هایی که در آن اتفاق می‌افتند)، شکل می‌گیرد. درک شخصیت، پویایی و واکنش برای پیشگیری و کاهش آن نقش حیاتی دارد (Michael & et al., 2021).

بسیاری از افراد، به خصوص در بین زنان، پیگیری مطالبات و حقوق آن‌ها با نوعی واگم همراه است و بسیاری از آنان ممکن است از مطالبه به حق مزایا و حقوق اجتماعی خود عقب‌بنشینند (Weis & et al., 2018). در پژوهشی در یک نظرسنجی از ۴۲۸ زن آمریکایی، گزارش کردند بسیاری از زنان با وجود اعتقاد به برابری جنسیتی از برچسب فمینیستی اجتناب می‌کنند و از آن دوری می‌نمایند. شرکت‌کنندگانی که نگرش قوی‌تری نسبت به برابری جنسیتی داشتند و نگرش‌های صریح و ضمنی مطلوب‌تری نسبت به رویکرد فمینیستی داشتند، به احتمال زیاد مدعی برچسب فمینیستی بودند و چنین کسانی، در هنگام مواجهه با رفتارهای عاطفی روزمره، تمایل بیشتری برای مقابله داشتند، به ویژه اگر احساس کنند که شخصاً در برابر تأثیرات جنسیت‌گرایی آسیب‌پذیر هستند. در پژوهش Anastasopoulos & Desmarais (2015)، نشان دادند که فمینیست بودن در محیط کار تأثیری در پذیرش و عدم پذیرش برای استخدام نداشت. اما در محیط‌های اجتماعی، بازگو کردن فمینیست بودن سبب می‌شود افراد کمتری تمایل به برقراری ارتباط با فرد داشته باشند. در پژوهشی ارزیابی شد که آیا نگرش‌های فمینیستی حساسیت به اخبار جعلی مرتبط با فمینیسم را پیش‌بینی می‌کند؟ یافته‌ها نشان داد، میزان تعصبات حزبی در پذیرش اخباری که به نفع جنبش باشد هر چند جعلی، می‌تواند بسیار تأثیرگذار باشد (Murphy & et al., 2021).

پژوهشگران در بررسی نگرش دانشجویان مددکاری اجتماعی بریتانیا نسبت به فمینیسم و ارتباط درک شده نظریه فمینیستی با عملکرد آنان گزارش کردند که درک فمینیسم در گروه‌های دانشجویی متنوع است و ممکن است با فمینیسم‌های قدیمی بسیار متفاوت باشد. این موضوع این امکان را می‌دهد تا گفتگوهای گسترده‌تری

درباره قدرت، عاملیت و ساختار بررسی شود (Cree & Dean, 2015). با بررسی نگرش زنان جوان به فمینیسم و روابط جنسیتی، مشخص شد، حمایت از اهداف فمینیستی، همراه با ابهام در مورد مفهوم فمینیستی همراه است. به این معنا که تحت تاثیر عوامل مختلف نمی توانستند دیدگاه واقعی خود را بیان کنند. رویکردها در بین افرادی که تجربیات زندگی متفاوتی داشتند و هم چنین براساس پیشینه نژادی و طبقاتی، متفاوت بود (Aronson, 2003). در پژوهشی میزان گرایش های فمینیستی دانشجویان دختر دانشگاه آزاد واحد گرمسار مورد بررسی قرار گرفت یافته ها نشان داد میزان این گرایشات در میان دانشجویان علوم انسانی بیشتر از فنی و مهندسی بود. وجود نابرابری جنسیتی در خانواده از سوی بیشتر دانشجویان تایید شد، هم چنین دانشجویان نسبت به خانه داری صرف زنان و نابرابری در مزیای اقتصادی زنان نسبت به مردان معترض بودند (Abchian Langroudi, 2010). امروزه با رشد و توسعه تکنولوژی ارتباطات و افزایش دسترسی مردم به منابع اطلاعاتی مختلف، ارزیابی آزادی های مدنی با تحلیل های مختلفی از واژه فمینیسم تلفیق شده است (Bakhtiari & et al., 2013).

وجود رویکردهای مختلف و نگرش های گوناگون در تعریف این واژه، القاء برداشت های مختلف از آن و اقناع افکار عمومی در ادامه آن در جوامع رو به توسعه، لزوم تعریف و تحلیل این واژه را نشان می دهد. بر همین اساس ضرورت پرداخت به تبیین و تفهیم این موضوع را می توان نه تنها در تحلیل آزادی های فعلی و قوانین جاری زنان در جوامع که در بیانات کارشناسان و تحلیل گران جستجو کرد. جامعه ما با رویکرد اسلامی و مذهبی در خلق آزادی های اجتماعی و سیاسی برای زنان، در پاسخ به علل برداشت های نادرست از مفهوم فمینیسم گام هایی برداشته است (Keramati & et al., 2011). در تبیین مبانی معرفت شناسی فمینیسم نسبت به ملاحظات جنسیتی (در مقام توصیف و هنجار) از فمینیسم به عنوان یک جنبش اجتماعی و سیاسی نام می برند که تاثیرات مختلفی را در حوزه های معرفتی بر جای گذاشته است. نظام سرمایه داری سازمان یافته هم با ایجاد تغییراتی در ساختار اشتغال، نیازهای بازار کار و نظام آموزشی، در موقعیت اجتماعی و اقتصادی زنان، آثار مهمی به جا گذاشت (Moshirzadeh, 2012).

در بررسی اندیشه های پسافمینیستی و مساله کلیت انسانی، مهم ترین نقد بر دیدگاه های مدرن و پسامدرن جنبش فمینیستی را، ناتوانی آن ها در ارائه یک مفهوم کلی برای رهایی سوژه انسانی و گاه، بر ساختن شکاف بنیادی و عمیق بین دو نیمه بشری است. این گرایش انتقادی و در عین حال تداوم بخش فمینیستی موج سوم، با توجه به ابعاد معرفت شناختی و جامعه شناختی آن با دو عنوان «پسافمینیسم چون فمینیسم پسامدرن مثبت اندیش» و «پسافمینیسم چون جنبش اجتماعی جدید» و در ارتباط با چگونگی بر ساختن سوژه دوگانه انسانی (زنان و مردانه) توصیف و تبیین می شود (Ghaneirad & et al., 2009). نظریه جامعه پذیری جنسیتی بر نهادینه کردن ارزش ها و هنجارهای اجتماعی از طریق یادگیری الگوهای جنسیتی و بازخوردهایی که فرد تحت تاثیر جنسیت از اطرافیان و دنیای اجتماعی، دریافت می کند، تاکید دارد. مطابق با این رویکرد نظری، در فرایند جامعه پذیری و در گروه های اولیه و ثانویه است که نگرش به جنسیت و نقش های جنسیتی، هنجارهای جنسیتی و کلیشه ها شکل می گیرند و مردانگی و زنانگی برای فرد معنا پیدا می کند (Safiri & Imanian, 2011). بر این اساس فهم افراد از جنسیت و مفاهیم مرتبط با آن در فرایند جامعه پذیری فراگرفته شده و درونی می شود. رویکرد طرح واره های جنسیتی نیز بر درک از جنسیت و شکل گیری تدریجی طرح واره های جنسیتی در فرایند یادگیری اشاره دارد و معتقد است این درک از جنسیت در درون ناخود آگاه افراد است (Nabavi & Ahmadi, 2007).

در پژوهشی بررسی نظریه های فمینیسم و دلالت های آن بر جامعه ایران، تعارض میان جایگاه حقیقی زنان در فرهنگ ملی و دینی و مطالبات واقعی زنان مورد توجه قرار گرفته است. بررسی ها نشان داده، وجود زمینه های احساس تبعیض متأثر از درک نادرست از مبانی و اصول دینی و تبیین جانبدارانه آن از نگاه مردسالارانه گزارش شده است (Pishgahi fard & Ghodsi, 2010).

در این پژوهش با توجه به مطالب ارایه شده و با در نظر گرفتن تجربه زیسته مشترک و تفاوت های فردی و اجتماعی افراد، به بررسی و تحلیل نگرش آن ها به عنوان بخشی از جامعه نسبت به واژه فمینیسم پرداخته شده است. بنابراین هدف پژوهش حاضر، واکاوی نگرش و زمینه شکل گیری واژه فمینیسم در دانشجویان دختر کشور بود.

روش

طرح پژوهش، جامعه آماری و روش نمونه‌گیری

روش به‌کارگرفته شده در این پژوهش، روش تحقیق کیفی و انجام مطالعات پدیدارشناسانه است. مطابق رویکرد پدیدارشناسی، افراد به شکلی فعال، دنیای خویش را خلق می‌کنند و نسبت به تحارب و ارتباطات روزانه خود، آگاه هستند (Tufford & Newman, 2012). جامعه پژوهش کلیه دانشجویان دختر کشور می‌باشد. نمونه پژوهش ۱۵ نفر می‌باشد که به صورت هدفمند انتخاب شدند.

روش اجرا

پژوهش‌های کیفی به معنایی، مفاهیم، تعاریف، علامات، استعارات، توضیحات و ویژگی‌های چیزها و موضوع‌های مورد مطالعه، می‌پردازند (Moustakas, 1994). لذا با توجه به این‌که روش پدیدارشناسی به بررسی پدیده‌ها و توصیف آن‌ها به صورت تجربه شرکت‌کنندگان می‌پردازد و هدف آن توصیف تجربیات به همان صورتی است که اتفاق افتاده‌اند (Gandami Nasrabadi, 2013)، در پژوهش حاضر به منظور فهم و درک و دستیابی به معنی ذهنی افراد، از مصاحبه نیمه‌ساختار یافته برای گردآوری اطلاعات استفاده شد. در این پژوهش ۱۵ دانشجوی دختر از چندین دانشگاه کشور و چند شهر متفاوت با تاکید بر دانشجوی بودن (مجرد و متأهل) در مقاطع مختلف تحصیلی به صورت هدفمند انتخاب شدند. در پژوهش حاضر به منظور فهم و درک و دستیابی به معنی ذهنی افراد، از مصاحبه نیمه ساخت یافته برای گردآوری اطلاعات استفاده شد. به علت این‌که شرایط مصاحبه رودررو برای حفظ پروتکل‌های بهداشتی مربوط به کرونا وجود نداشت، از مصاحبه‌های تلفنی استفاده شد. هر مصاحبه حدود نیم ساعت تا یک ساعت به طول می‌انجامید. در پایان هم‌زمان با گردآوری اطلاعات، تجزیه و تحلیل داده‌ها انجام شد و پس از پایان کدگذاری‌های اولیه، مفاهیم توسط متخصصین بررسی شد. بعد از حدود ۱۵ مصاحبه مفاهیم جدیدی مطرح نشد و دسته‌بندی جدیدی اضافه نشد و پژوهش به اشیاع داده‌ها رسید. در این پژوهش کدگذاری به صورت دستی انجام گرفت. پس از آن معانی استخراج شده و مرتبط به صورت خوشه‌سازمان‌دهی شد. فرآیند خوشه‌بندی به گونه‌ای صورت گرفت که خوشه‌ها کمترین قرابت معنایی با یکدیگر را داشته باشند. در مرحله بعد توصیف واحدی از خوشه‌ها ارائه شد. اعتبار سنجی یافته‌ها نیز با مراجعه مجدد به متن مصاحبه انجام شد. سپس براساس کدهای اولیه به دست آمده اقدام به تعیین مقولات فرعی شد. پس از دسته‌بندی‌های انجام شده اقدام به تحلیل مقولات به دست آمده از مصاحبه‌ها شد.

یافته‌ها

این پژوهش در قالب ۱۵ مصاحبه با دانشجویان دختر صورت گرفت که معرفی اجمالی مصاحبه‌شوندگان در جدول شماره ۱ آمده است.

Table 1.

Demographic characteristics of the participants

وضعیت تأهل	شهر محل سکونت	مقطع تحصیلی	رشته تحصیلی	دانشگاه محل تحصیل	سن	جنس	کد
متأهل	تهران	کارشناسی ارشد	مطالعات زنان	دانشگاه الزهرا	۲۷	زن	کد ۱
مجرد	تهران	کارشناسی	مهندسی صنایع	دانشگاه آزاد تهران شمال	۲۰	زن	کد ۲
مجرد	تهران	کارشناسی	مهندسی صنایع	دانشگاه آزاد تهران شمال	۲۰	زن	کد ۳
مجرد	مشهد	کارشناسی	مهندسی صنایع	دانشگاه فردوسی مشهد	۱۹	زن	کد ۴
مجرد	تهران	کارشناسی	مهندسی برق	دانشگاه آزاد تهران شمال	۲۲	زن	کد ۵
مجرد	قم	کارشناسی	علوم کامپیوتر	دانشگاه تهران	۲۳	زن	کد ۶
متأهل	قم	کارشناسی ارشد	مهندسی معماری	دانشگاه علم و صنعت تهران	۲۵	زن	کد ۷
متأهل	مراغه	کارشناسی	آموزش شیمی	دانشگاه فرهنگیان تهران	۲۴	زن	کد ۸
مجرد	قم	کارشناسی	آموزش فیزیک	دانشگاه فرهنگیان تهران	۲۱	زن	کد ۹
مجرد	شهریار	کارشناسی	آموزش ریاضی	دانشگاه فرهنگیان تهران	۲۱	زن	کد ۱۰
مجرد	تهران	کارشناسی	مدیریت بازرگانی	دانشگاه آزاد تهران	۳۴	زن	کد ۱۱
مجرد	رشت	کارشناسی	مهندسی نساجی	دانشگاه صنعتی اصفهان	۲۳	زن	کد ۱۲
مجرد	کرج	کارشناسی	مترجمی زبان عربی	دانشگاه امام خمینی قزوین	۲۳	زن	کد ۱۳
متأهل	تهران	دکتر	مهندسی پلیمر	پژوهشگاه پلیمر و پتروشیمی	۲۸	زن	کد ۱۴
متأهل	تهران	دکتر	مطالعات زنان	پژوهشکده خانواده دانشگاه شهید بهشتی	۳۴	زن	کد ۱۵

Table 2.

Basic codes and definition categories of feminism

نمونه نقل قولها	کدهای اولیه	مقولات فرعی	مقوله اصلی
کد ۹ (زن، دانشجوی سال آخر علوم کامپیوتر): در یک دوره کلاس که به بررسی کتابهای استاد مطهری می‌پردازند شرکت کردم و در اونجا بیشتر با این جنبش و تاریخچه و مکاتیبش آشنا شدم. به طور خلاصه جنبشی است برای احقاق حقوق زنان که در مورد برابری زنان تلاش می‌کند و یک سری گروه‌های افراطی دنبالشون می‌کنند و یک سری گروه‌های متعادل تر.	برابری خواهانه	درک و توصیف فمینیسم	تعریف فمینیسم
کد ۵ (زن، مجرد، کارشناسی مهندسی صنایع): به نظرم یک اعتقاد افراطی است که یک سری چیزهای درست و غلط رو با هم قاطی کرده و یا یک سری افکاری که شاید درست باشه روفمینیست‌ها به روشی نادرست بیان می‌کنند و بی‌جا به مردم خورونده میشه.	ضدیت با مردان		

در رابطه با تعریف فمینیسم و معناشناسی مفهوم آن، بیشتر مصاحبه‌شوندگان، فمینیسم را تلاش برای برابری حقوق زنان و مردان می‌دانستند و علاقه‌مند به پیگیری فمینیسم به معنای متعادل و حق‌طلبانه آن بودند. بعضی با تاریخچه آن آشنایی داشتند و بعضی در حد شنیدن واژه آشنایی داشتند. البته برخی نیز بودند که دیدگاه افراطی نسبت به فمینیست داشتند و اعتقاد داشتند، فمینیست آن‌چنان که از پیروانش برمی‌آید مطالبه‌گر نیست بلکه دچار انحراف شده است.

Table 3.
Primary codes and categories of the context and effective platforms of the feminist perspective

مقوله اصلی	مقولات فرعی	کدهای اولیه	نمونه نقل قول‌ها
زمینه‌های فرهنگی	تبیین فمینیسم با آموزه‌های غربی	تبیین فمینیسم با تفکرات دینی	کد ۸ (زن، مجرد، دانشگاه فرهنگیان): فمینیسم جریانی مدرن است و واژه ایست به معنی برابری خواهی زنان، می‌گویم فقط زنان چون هنوز زیاد با مردان فاصله دارن و بعد از این که به برابری رسیدند، باید به دنبال حقوق بیشتر زن و مرد باشیم. جوانان با همه علاقه‌ای که به این طور مباحث و ایسم‌های مختلف دارند ولی از دانش سطحی در موردشون برخوردار هستند و من خودم مخالفم و عقیده دارم برای شناخت و تحلیل یک مفهوم اجتماعی نیاز به مطالعه تخصصی وجود دارد.
			کد ۱۰ (زن، متاهل، ارشد معماری): نگاه دین، نگاه مساوات و برابری حقوق دو جنس نیست. اساساً وقتی ذاتاً تفاوت وجود دارد، یکسان برخورد کردن با استعدادها خلاف عدالت است، در نگاه عادلانه اگر در مواردی دو جنس متفاوت باشند باید حقوق و تکالیفشون هم متفاوت باشد.
زمینه‌های خانوادگی	محیط زندگی	باورها و عقاید	کد ۱۴ (زن، مجرد، کارشناسی مدیریت): در شهرهای کوچک‌تر و بعضی قومیت‌ها اهمیت به رعایت حقوق زنان کمتر دیده می‌شود. محیط زندگی و نوع خانواده‌ای فرد در اون تربیت شده هم خیلی مهمه
			کد ۱۰ (زن، مجرد، دانشجوی فرهنگیان): در این زمینه معتقد است: معمولاً در خانواده‌هایی که مردسالاری خیلی پررنگ است و یا محدودیت‌های خاصی برای دختران داشته‌اند، دختران خانواده تمایل و دغدغه بیشتری دارند که به این امور بپردازند. من در خانواده‌ای مذهبی ولی آزاد از تفکرات مردسالارانه هستم و اتفاقاً همیشه حمایت‌های پدر از فعالیت‌های دخترانش وجود داشته است.
کلیشه‌های جنسیتی	نهادینه شدن تفکرات	عادت‌واره‌ها	کد ۱۱ (زن، متاهل، کارشناسی آموزش شیمی): افراد بزرگ‌تر و مسن‌تر اطرافم با این واژه آشنایی ندارند و همچنان کارهایی که یک مرد میتواند انجام دهد را برای اینکس یک زن انجام دهد، درست میدانند و تبعیض قائل میشوند.
			کد ۱ (زن، متاهل، دانشجوی ارشد مطالعات زنان): اذعان داشت برخی از زنان رو داریم که دیدگاه مردانه دارن.
زمینه‌های اجتماعی	نیاز جامعه و فرد	تغییر نگرش جامعه	کد ۱۴ (زن، مجرد، کارشناسی مدیریت): در شهر سراب اصلاً عرف نبوده که خانم‌ها رانندگی کنند ولی یک خانمی بعد از فوت شوهرش برای امرار معاش شروع می‌کنه به مسافرکشی
			کد ۱۴ (زن، مجرد، کارشناسی مدیریت): پدر خودم اوایل با توجه به نگرش قبلیش رضایتی به شاغل بودن من نداشتن ولی الان با توجه به ارتباطات بیشتر و رسانه‌ها طرز تفکرشون تغییر کرده.
تغییر تفکر در نسل‌ها	گسترش ارتباطات	لزوم تکامل بشر	کد ۷ (زن، مجرد، کارشناسی گرافیک): قبلاً به خاطر کمبود تحصیلات و پایین بودن سطح سواد جامعه و نبودن شبکه‌های مجازی، اطلاعات محدودتر بوده و از نظر تربیتی متفاوت با نسل امروز بودند
			کد ۳ (زن، مجرد، کارشناسی مهندسی صنایع): قطعاً این تغییر در بین نسل‌ها وجود داشته و زندگی زنان بهبود پیدا کرده و دختران هم نسل من در مقایسه با مادرانشون زندگی بهتری دارند و دانشگاه‌های بهتری رفتند و روی هم رفته بهتر زندگی می‌کنند.

زمینه‌ها و بستارهای موثر بر نگرش فمینیستی

یکی از مقوله‌های اصلی که از میان مصاحبه‌های انجام شده، استخراج شد زمینه‌ها و بسترهای موثر بر نگرش فمینیستی بود که در قالب مقوله‌های فرعی زیر دسته‌بندی شده است. که در جدول شماره ۳ همراه نمونه‌هایی از مصاحبه آمده است.

مصاحبه‌شوندگان واکنش‌های مختلفی نسبت به این که آیا فمینیسم را برگرفته از آموزه‌های غربی می‌دانند، نشان دادند. بعضی آن را کاملاً غربی می‌دانستند. بعضی به دلیل این که با فرهنگ ایرانی اسلامی هم‌خوانی ندارد به طور کلی مخالفت کرده، آن را طرد می‌کردند و از طرف دیگر معتقد بودند که همراه با موجی از غرب‌زدگی وارد کشور شده است و تهاجم فرهنگی است. گروه دیگر معتقد بودند اگر قبل از ورود بومی‌سازی شده بود، می‌توانست تأثیرات بهتری بر فرهنگ ایرانی اسلامی داشته باشد.

تحلیل مصاحبه‌های انجام شده نشان داد، مقوله «زمینه‌های خانوادگی» یکی از مقوله‌های اصلی در فهم زمینه‌ها و بسترهای ایجاد نگرش به فمینیسم است که شامل مقوله‌های فرعی جامعه‌پذیری جنسیتی (کلیشه‌ها و تصورات قالبی) رسانه‌ها (شبکه‌های اجتماعی)، محیط‌های آکادمیک و دانشگاهی، حلقه‌های دوستانه، باورها و اعتقادات مذهبی و... است. با توجه به صحبت‌های دانشجویان، نوع نگرش به جنسیت و اهمیت به فمینیسم با توجه به محیط هر خانواده و نوع تربیت و پرورش فرزندان متفاوت است. نگرش‌های مذهبی متفاوت، سطح رفاه و سواد، مدرن یا سنتی بودن خانواده‌ها و چگونگی استفاده از شبکه‌های مجازی، معیارهای متفاوتی بود که در اهمیت به فمینیسم در خانواده‌ها از سوی مصاحبه‌شوندگان، مطرح شد. در جامعه امروز زنان اقدام به مشارکت در امور اجتماعی می‌کنند. حضور زنان در جامعه و محیط‌های دانشگاهی و شرکت در دوره‌های آموزشی مختلف و اشتغال آنان توانسته است حس رضایت‌مندی را در آنان به وجود آورد.

Table 4.
Categories and codes of the type of view on feminism

مقوله اصلی	مقولات فرعی	نمونه نقل قول‌ها
نوع نگاه به فمینیسم	نگرش مثبت به فمینیسم	کد ۴ (زن، مجرد، کارشناسی مهندسی صنایع): زنان مسئول تربیت بچه‌ها خصوصاً دختران هستند و به خاطر این ارتباط و این که آن زن فکر می‌کنه حقوقش درست برآورده نشده و حقش پایمال شده، میشه گفت این طرز تفکر در تربیت بچه‌ها مؤثر است و اگر زن احساس کند کوچک شمرده شده در ابراز احساسات و در توجه به فرزندان نقطه ضعف نشان می‌دهد. تفکرات فمینیستی باعث عزت نفس زنان شده ودر بهبود زندگی آنان مؤثر است.
	نگرش منفی به فمینیسم	کد ۵ (زن، مجرد، مهندسی برق): این که همه مردان رو به یک چشم می‌بینند و مردستیز هستند. فمینیست‌های افراطی خیلی ظالمانه به سقط جنین می‌پردازند با این اصل که زن حق حاکمیت بر بدن خودش دارد در صورتی که صرفاً بدن خودش نیست و نیمی از آن از مرد است و جنینی تشکیل شد که خود موجودیست. شاید در غرب بر اساس اصل اتونومی و یوتونازی، حق سقط پیدا می‌کنند نه حق حاکمیت بردن. کشورهایی که از این اصول تبعیت می‌کنند و قبول دارند این امر آزاد است، ما در ایران این اصل رو قبول نداریم پس سقط ممنوع است.
	تغییرات زمان و نگرش به فمینیسم	کد ۷ (زن، متأهل، کارشناسی ارشد معماری): قطعاً این تغییر در بین نسل‌ها وجود داشته و زندگی زنان بهبود پیدا کرده و دخترای هم نسل من در مقایسه با مادرانشون زندگی بهتری دارند و دانشگاه‌های بهتری رفتند و روی هم رفته بهتر زندگی می‌کنند.

نگرش به فمینیسم با توجه به مصاحبه‌های انجام شده یکی از مقولات اصلی بود که در قالب دو مقوله فرعی نگرش مثبت و منفی دسته‌بندی شد. که در جدول شماره ۴ گزارش شده است.

با توجه به نظرات دانشجویان دختر در این مصاحبه‌ها، بالا رفتن سطح آگاهی‌ها و آموزش‌ها در جامعه، توانسته نگرش مثبتی را در جامعه نسبت به فمینیسم به وجود بیاورد. در رابطه با نگرش منفی به فمینیسم، گاهی دیده شده در اثر افراط در جریان‌های فمینیستی و کشیده شدن اذهان به سمت این فعالیت‌ها بوده است.

بحث و نتیجه‌گیری

بر اساس واکاوی نگرش و شکل‌گیری واژه فمینیسم بر مبنای نظر دانشجویان مشخص شد که وجود تصورات و ذهنیت قالبی نسبت به فمینیسم و فعالیت‌های مختلف فمینیست‌ها باعث توصیف متفاوت افراد می‌شود. این یافته با نتایج آرونسون (۲۰۰۳) همسوست، وی نتیجه گرفت تجربیات، نژاد، طبقه و چشم‌انداز زنان است که درک آنان از فمینیسم را می‌سازد. هم‌چنین بر اساس برداشتی که دانشجویان با توجه به نوع تعریف خود از فمینیسم و زمینه‌های خانوادگی و اجتماعی و تغییرات آن‌ها دارند؛ رفتارهای متفاوتی نسبت به این تفکرات نشان می‌دهند. فمینیسم و تفکرات فمینیستی هم بر روی افراد با نگاه‌های مختلف مؤثر بوده است. دیده می‌شود دانشجویان نسل امروز بر اساس حجم اطلاعات دریافتی و تجزیه و تحلیل آن‌ها و زمینه قبلی خود نسبت به این تفکرات توجه نشان داده‌اند و بسته به نوع نگرش مثبت یا منفی خود، آن‌ها را در زندگی‌شان دخالت می‌دهند. بعضی، دست‌آوردهای فعالیت‌های فمینیستی را مثبت دانسته و بعضی با نگرشی منفی از فمینیسم، کمتر به آن نزدیک می‌شوند و یا با همین نگاه به تجزیه و تحلیل مسائل می‌پردازند. نگاه جنسیتی خانواده‌ها و جامعه به زن و مرد تغییر کرده و بسیاری از تبعیض‌ها و نابرابری‌ها در اثر افزایش آگاهی افراد کمتر شده است. تغییر در روند فرزندپروری، القای حس ارزش‌مندی به دختران، حمایت و تشویق آن‌ها به تحصیل و کسب مهارت از دست‌آوردهای تغییرات فرهنگی است که در طی سال‌ها نسبت به دختران و زنان و مسائل مرتبط با آن‌ها به دست آمده است که تفاوت فرهنگ و تأثیر آن بر افراد و نگرش آن‌ها را در گذشته و امروز نشان می‌دهد. تفاوت در نگاه افراد باعث تفاوت در نگرش آن‌ها به فمینیسم شده است. یافته‌های به دست آمده در این پژوهش بر نگاه صحیح به جنسیت، بدون بروز تعصبات و محدودیت‌های سنتی صحنه می‌گذارد و مصاحبه‌شوندگان به دنبال مطالبه‌گری عادلانه و موافق با نظام طبیعت بودند. همان‌طور که بررسی شد، در رابطه با واژه فمینیسم، برخی از افراد به طور کلی آن را رد نموده و مخرب می‌دانند و گروهی آن را مناسب می‌دانند. در مواردی مشاهده شد افرادی که طرفدار فمینیست هستند و نظرشان نسبت به این واژه مثبت است آن را به شکل افراطی قبول دارند. در مقابل افرادی که نظر منفی نسبت به این واژه دارند نیز به شکل افراطی آن را رد می‌کنند. در این میان افرادی که مطالعات مناسبی داشتند دیدگاه متعادلی نسبت به واژه فمینیسم داشتند. این موضوع ضرورت افزایش آگاهی را حتی در بین قشر دانشجو نشان می‌دهد. یکی از دلایل مبنی بر اینکه اکثر مصاحبه‌شوندگان بازخوردهای متفاوت نسبت به این واژه داشتند، بومی‌نبودن رویکرد فمینیستی بود. در این جا با توجه به مفاهیم و مقولات به دست آمده می‌توان گزارش نمود که لازم است رویکرد فمینیستی بازنگری شود و به عنوان پدیده‌ای در جهت تحقق برابری میان زن و مرد بر اساس شان و جایگاهی ویژه بازتعریف شود.

سهم نویسندگان: دکتر افسانه توسلی: طراحی چارچوب کلی، تدوین محتوا، و نویسنده مسئول. دکتر زهرا میرحسینی: تحلیل مطالب، ارسال و اصلاح مقاله. معصومه کمالی: طراحی، ایده‌پردازی و اصلاح مقاله. همه نویسندگان نتایج را مورد بحث قرار داده و نسخه‌ی نهایی را بررسی و تأیید کرده‌اند.

سپاسگزاری: نویسندگان مراتب سپاس خود را از تمامی کسانی که در تکمیل این پژوهش همکاری کرده‌اند، اعلام می‌دارد.

تعارض منافع: در این پژوهش هیچ‌گونه تعارض منافی گزارش نشده است.

منابع مالی: این مقاله از حمایت مالی برخوردار نبوده است.

References

- Abchian Langroudi, R. (2010). *Measuring the level of feminist tendencies among female students of the Islamic Azad University, Garmsar branch in the academic year 2010-2009 and its comparative study in the faculties of humanities and technical-engineering*. Islamic Azad University, Garmsar branch. [Persian] URL: <https://ganj.irandoc.ac.ir/#/articles/>
- Ahmadi Ghasem Abad Sofla, Y., & Zakrof, G. N. (2015). The Survey of Modernization Process Problems in Contemporary of Iran and Its Effect on Globalization. *Political Science Quarterly*, 11(30), 7-34. [Persian] URL: https://psq.karaj.iau.ir/article_523575.html?lang=en
- Anastasopoulos, V., & Desmarais, S. (2015). By name or by deed? Identifying the source of the feminist stigma. *Journal of Applied Social Psychology*, 45(1), 226-242. [Persian] URL: <https://doi.org/10.1111/jasp.12290>
- Aronson, P. (2003). Feminists Or “Postfeminists”? Young women’s attitudes toward feminism and gender relations. *Gender & Society*, 17(6), 903-922. URL: <https://doi:10.1177/0891243203257145>
- Bakhtiari, A., Nasiri, B., & Haghighi, M. R. (2013). Theoretical formulation of feminism in media studies (by presenting a model). *Media Studies*, 8(23), 97-106. [Persian] URL: <https://www.sid.ir/paper/211781/en>
- Chamani Moghadam, M., Salim, M., & Hasani, M. M. (2020). A comparative study of nationalism and the women’s movement in Iran and Egypt (1285-1342). *Research Letter of Political Science*, 15(3), 7-47. [Persian] URL: <https://doi:10.22034/ipssa.2020.406>
- Cree, V. E., & Dean, J. S. (2015). Exploring social work students’ attitudes towards feminism: opening up conversations. *Social Work Education*, 34(8), 903-920. URL: <https://doi:10.1080/02615479.2015.1081884>
- Gandami Nasrabadi, Z. (2013). *Phenomenological analysis of women’s employment in government organizations of Qom province in 2011*. (master’s thesis), Tarbiat Modares University, Tabriz. [Persian] URL: <https://ganj.irandoc.ac.ir/#/articles/ca339a91a0b92af7566475b601432688/search/31f42764cd6dc8475379d463030d55d0>
- Ghaneirad, M. A., Mohamadi, N., & Ebrahimi Kheirabadi, J. (2009). Post feminism ideas and the problem of the human totality. *Woman in Development & Politics*, 7(4), 115-138. [Persian] URL: https://jwdp.ut.ac.ir/article_19746.html?lang=en
- Keramati, M., Sajadi, S. M., Sadeqzade Ghamsari, A. S., & Imani, M. (2011). Explanation of feminism exsentialism and Islamic Idea (foundation, principle, and method): presentation Strategy. *Women’s Strategic Studies*, 13(52), 225-287. [Persian] URL: <https://www.sid.ir/paper/94072/en>
- Michael, F., Molly, D., & Pease, B. (2021). Resistance and backlash to gender equality. *International Women’s Day*, 56(3), 393-408. URL: <https://doi.org/10.1002/ajs4.137>
- Moshirzadeh, H. (2012). *From movement to social theory. History of two centuries of feminism*. Tehran: Shirazeh Publishing. [Persian] URL: <https://www.gisoom.com/book/1739084/%DA%A9%D8%AA%D8%A7%D8%A8-%D8%A7%D8%B2-%D8%AC%D9%86%D8%A8%D8%>
- Moustakas, C. E. (1994). *Phenomenological research methods*. Polit: Thousand Oaks, CA: Sage

- Publications. URL: http://www.psyking.net/HTMLobj-3856/Moustakas.Phenomenological_Theory.pdf
- Murphy, G., Murray, E., & Gough, D. (2021). Attitudes towards feminism predict susceptibility to feminism-related fake news. *Applied Cognitive Psychology*, 35(5), 1182–1192. URL: <https://doi.org/10.1002/acp.3851>
- Nabavi, S. A., & Ahmadi, L. (2007). Investigating the impact of social factors on symbolic gender inequality in the family (inequality in decision-making power). *Sociology of Iran*, 8(2), 59-82. [Persian] URL: <https://www.sid.ir/paper/963504/en>
- Phillips, R., & Cree, V. E. (2014). What does the ‘Fourth Wave’ mean for teaching feminism in twenty-first century social work?. *Social Work Education*, 33(7), 930-943. [Persian] URL: <https://10.1080/02615479.2014.885007>
- Pishgahi fard, Z., & Ghodsi, A. (2010). The feminist cultural theories and their impact on Iran? society. *Journal of Woman in Culture Arts*, 7(3), 109-132. [Persian] URL: https://jwica.ut.ac.ir/article_20570_4ea4d00ab4ba976971a2309c85cdf745
- Ritzer, G. (1990). *Sociological theory in the contemporary*. Translated by Mohsen Solasi. (2008). Tehran: Scientific and Cultural Publications. [Persian] URL: <https://www.gisoom.com/book/>
- Rodger, N. (2011). *Feminism; History, Theories, Trends, Criticism*. Qom: Publications of Women’s Studies and Research Office. [Persian] URL: <https://www.gisoom.com/book/11089056/>
- Safiri, K., & Imanian, S. (2011). *Sociology of gender*: Tehran: Sociologists. [Persian] URL: <https://www.gisoom.com/book/1628350>
- Safvat Safaii, S., & Ghodsi, S. F. (2019). Comparative Study of Mother and Motherhood in Simone de Beauvoir and Islamic Mysticism. *Islamic Mysticism*, 16(62), 240-263. [Persian] URL: https://mysticism.zanjan.iau.ir/article_670452.html?lang=en
- Shamsi, A., & Nasiri, A. A. (2015). The intellectual and cultural flow of feminism in contemporary Iran, Imam Sadiq (AS) *Research Institute of Islamic Sciences*. Qom: Zamzam Hedayat. [Persian] URL: <https://ketab.ir/book/422d9dbd-2cd0-4cc3-9bba-475f5eea36a5>
- Tufford, L., & Newman, P. (2012). *Bracketing in qualitative research*. *Qualitative Social Work*, 11(1):80-96. URL: <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/1473325010368316>
- Weis, A. S., Redford, L., Zucker, A. N., & Ratliff, K. A. (2018). Feminist identity, attitudes toward feminist prototypes, and willingness to intervene in everyday sexist events. *Psychology of Women Quarterly*, 42(3), 279-290. URL: <https://10.1177/0361684318764694>
- Zarabi, H., Keshavarz, F., Sangari, K. O., & Baseri, B. (2020). Feminism’s understanding of the concept of equality with the approach of international human rights documents. *International Police Studies*, 11(2), 142-160. [Persian] URL: <https://www.sid.ir/paper/388745/en>